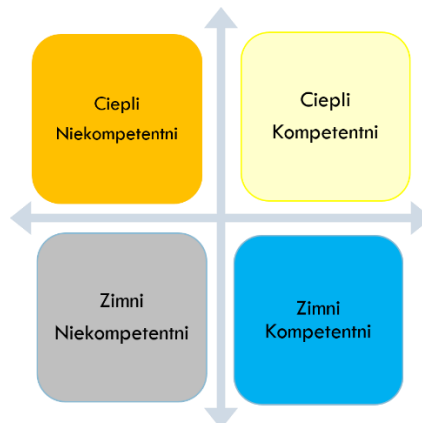

Dla Dociekliwych

Dociekliwym proponujemy scenariusz zajęć na temat źródeł i skutków stereotypów. Zajęcia można przeprowadzić w grupie uczniów lub osób dorosłych. Bazują w dużej mierze na wiedzy i doświadczeniu uczestniczek i uczestników, którzy pod okiem osoby prowadzącej „odkrywają”, skąd się biorą stereotypy i zastanawiają się, do czego mogą prowadzić. W ćwiczeniu tym nacisk jest położony na zauważenie kulturowych i językowych źródeł stereotypów. Zajęcia mają na celu podniesienie świadomości w zakresie stereotypów i dyskryminacji oraz refleksję nad rolą języka i wytworów kultury w podtrzymywaniu lub zwalczaniu stereotypów.

Przebieg zajęć (czas trwania 60-90 min.)

1. Wypisz na tablicy nazwy kilku grup narodowych i etnicznych – wśród nich powinny się znaleźć zarówno grupy, których przedstawiciele są znani osobiście uczestniczkom i uczestnikom lekcji/warsztatu, jak i raczej nieznanymi (np. Japończycy, Łotysze, Kolumbijczycy).
2. Narysuj dwie przecinające się osie. Jedną z tych osi nazwij osią kompetencji, a drugą osią ciepła-sympatii.

3. Poproś osoby uczestniczące, by dobrały się w pary, a następnie odwzorowały oś na kartce i w parach przyporządkowały nacje wypisane na tablicy do miejsca na osi, biorąc pod uwagę kompetencje danej nacji oraz ciepło-sympatie, czyli emocje jakie wzbudza (na skali od -3 do +3). Np. Marsjanie – uznani kompetentni, za co dostają ocenę +2, są bardzo niesympatyczni, za co dostają ocenę -3. Pasuje im to w odpowiednim miejscu w prawym dolnym kwadracie. Poproś, aby była to wspólna ocena, a nie „średnia” z ocen. Jeżeli osoby wykonujące ćwiczenie nie mają jednakowej opinii, muszą przekonywać się nawzajem aż do osiągnięcia kompromisu. UWAGA: uprzedź uczestników i uczestniczki, że oceny nie będą prezentowane publicznie.

4. Gdy wszystkie pary skończą ocenę, zapytaj:

- Czy uczennice i uczniowie osobiście znali osoby z ocenianych grup? Na jakiej podstawie ocenili/ły tych, których nie znają?

- Czy osoby w parach miały zgodne zdanie co do oceny grup?
- W jaki sposób osoby, które nie zgadzały się co do oceny danej grupy, przekonywały się nawzajem do swojego zdania? Jakie przykłady podawały, skąd czerpały informacje na temat ocenianych grup?

Spisuj na tablicy wszystkie źródła informacji.

5. Przeanalizuj z uczestniczkami i uczestnikami wszystkie spisane źródła informacji. Dopiszcie nowe, jeżeli takie się pojawiają w dyskusji. Staraj się doprecyzować tytuły książek i filmów. Zwróć uwagę na lektury szkolne – w których z nich pojawiają się osoby należące do innych narodów i kultur? Jaki jest ich obraz?

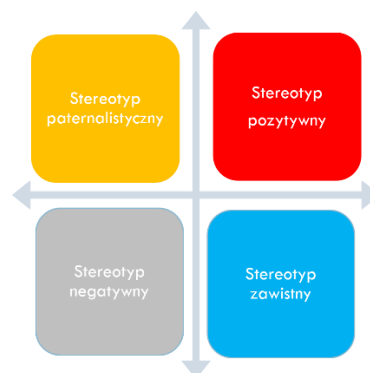
6. Zwróć uwagę, że poza własnym doświadczeniem, wszystkie inne wymienione źródła informacji (np. filmy, książki, przekazy telewizyjne, reklamy, różne wytwory kultury, opowieści innych osób) są nośnikami stereotypów. Stereotypy przekazywane są w procesie edukacji, wychowania i socjalizacji i dlatego są wspólne dla danej kultury. Najważniejszym pasem transmisyjnym przekazywania stereotypów jest język.

7. Poproś uczestniczki i uczestników, aby przypomnieli sobie różne powiedzonka i związki frazeologiczne w rodzaju „cygańska dusza”, „murzyńska praca”. Spisuj podawane przykłady.

8. Zastanówcie się, jak takie sformułowania rzutują na obraz dalej grupy.

9. Powróć do narysowanej na tablicy osi. Pokaż, że poszczególne ćwiartki wykresu pokazują różne stereotypy wobec przedstawicieli poszczególnych grup:

- „ciepli i kompetentni” – pozytywny stereotyp;
- „zimni i niekompetentni” – stereotyp jednoznacznie pejoratywny;
- „ciepli i niekompetentni” – stereotyp paternalistyczny, członkowie są widziani trochę jak dzieci, miłe, dobre i niegroźne, ale też niezdolne do podejmowania trafnych decyzji i działań;
- „zimni i kompetentni” – stereotyp zawistny – docenieniu kompetencji danej grupy nie towarzyszy sympatia.

10. Zastanówcie się wspólnie, jak poszczególne stereotypy mogą wpływać na traktowanie osób objętych danym stereotypem (np. osoba objęta stereotypem zawistnym raczej nie będzie się spotykała z dyskryminacją w dostępie do pracy, ale może doświadczać wykluczania w życiu towarzyskim).